

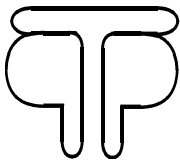
Veileder

s – team - sirkel

PPT Indre Salten

September 2016

Revidert høst 2017

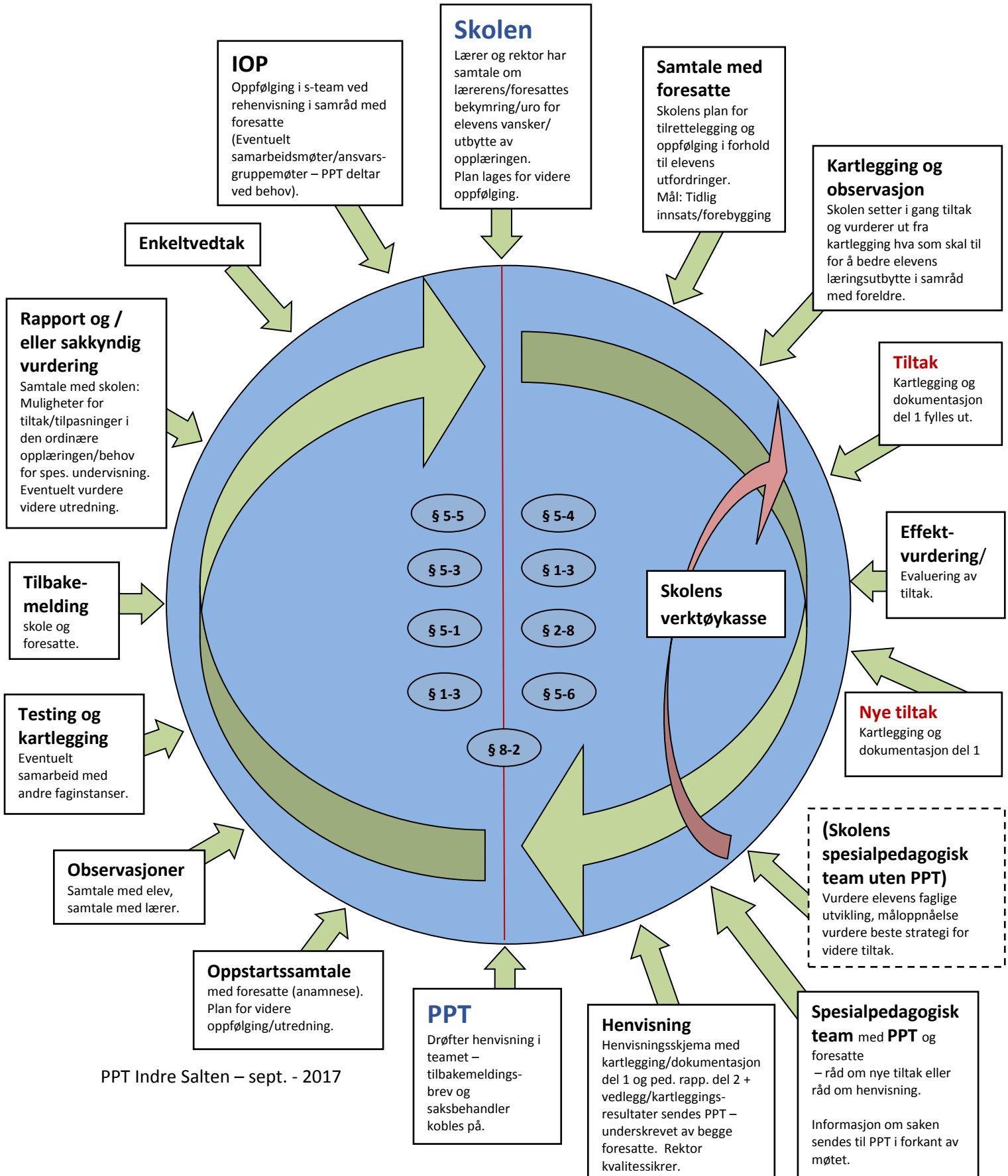

NYE PPT Indre Salten

Beiarn, Fauske, Saltdal, Steigen, Sørfold

Vertskommune Fauske. Besøksadresse: Storgata 52. Tlf. 75 60 45 30

S – team - sirkelen

Veileder s-team sirkel

Samarbeid mellom PPT og skolene i Fauske, Saltdal, Sørfold, Beiarn og Steigen.

Generell informasjon

I denne veilederen finner skolen, den enkelte lærer og andre informasjon om s-team - sirkelen, forslag til rutiner og PPT sitt bidrag i skolens spesialpedagogiske team. PPT har utarbeidet s-team sirkelen som modell for arbeidet med å «*heve terskelen for henvisning og senke terskelen for veiledning*». Sirkelen er en del av PPT sitt systemrettede arbeid og bygger på veilederen for spesialundervisning som er utgitt i digital utgave av Utdanningsdirektoratet (2014). Gode rutiner og organisering er viktig for å få god kvalitet på samarbeidet mellom skole og PPT. S – team - sirkelen kan bidra til tidlig innsats, stimulere til gode systemer, rutiner og en forsvarlig saksgang fra bekymring til eventuell IOP.

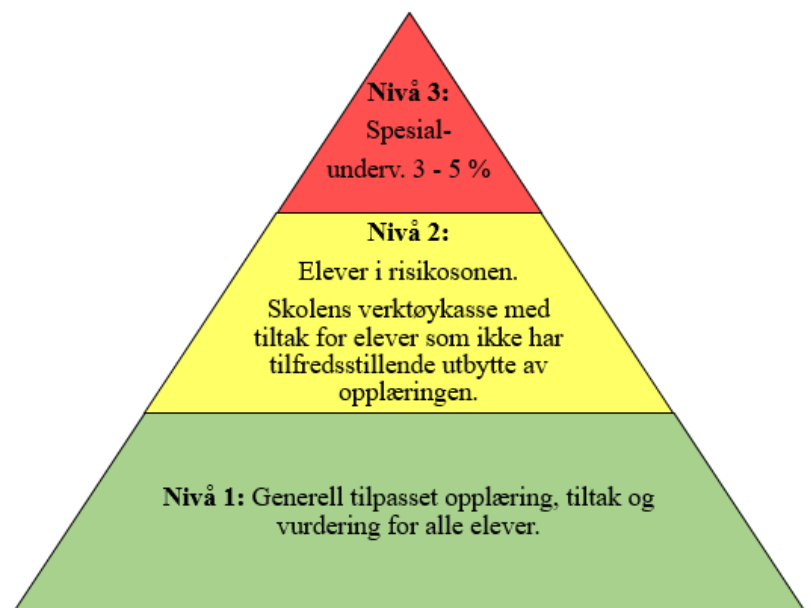
Et godt læringsmiljø, gode systemer for lokalt arbeid med læreplaner og vurderingspraksis er viktige forutsetninger for å fremme en opplæring som er tilpasset elevens evner og forutsetninger. For å oppleve økt læringsutbytte er eleven avhengig av å være en del av et læringsmiljø som tar hensyn til variasjoner i elevenes evner og forutsetninger.

God undervisningspraksis kan forebygge vansker og avhjelpe at vansker oppstår. Kunnskap om risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer i barnets miljø og hvilke faktorer som bidrar til god skolehverdag for eleven er viktig.

Forskning (Drugli og Nordahl, 2014) viser at gode relasjoner mellom lærer og elev utgjør en viktig beskyttelsesfaktor i utviklingen av lærevansker. Å jobbe bevisst for å fremme gode relasjoner mellom lærere og alle elever vil øke utsatte elevers mestring, motivasjon, arbeidslyst og trivsel på skolen.

Handlingsrommet

Skolen har et handlingsrom til å tilpasse den ordinære opplæringen slik at eleven får tilfredsstillende utbytte av undervisningen. Organisatoriske og pedagogiske tiltak som fremmer læring og forebygger kan settes i verk tidlig. Skolens evne til å gi elevene opplæring som ivaretar deres faglige og sosiale utvikling innenfor rammen av ordinær opplæring er med på å avgjøre behovet for spesialundervisning.

Dersom skolen har satt i verk en rekke organisatoriske og pedagogiske differensieringstiltak for å sikre at elevene får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, er det mulig at den ordinære opplæringen er så godt tilpasset at eleven ikke har behov for spesialundervisning. Dette gjelder generell tilpasset opplæring for elever på nivå 1 og for elever i risikosonen på nivå 2. Det handler om tidlig innsats og arbeid på høyresiden i s-team sirkelen.

Tidlig innsats

Der læreren er bekymret for en elevs utbytte av opplæringen drøftes bekymringen først med rektor. I samråd med elev/foreldre settes det inn tiltak som kan fremme læring og avhjelpe vanskene. Det er viktig at skolen har systemer som fanger opp og følger opp elevens vansker i den ordinære opplæringen. Det må jobbes over tid og tiltak må evalueres.

Tiltakene handler om kartlegging, organisering, differensiering, arbeidsmåter og progresjon. Det anbefales at skolen har en verktøykasse/systemer som gir oversikt over kartlegging og tiltak i forhold til utfordringer og vansker. Ved en eventuell henvisning til PPT, der en ber om sakkyndig vurdering, vil vurdering av tiltakene, elevens fungering og mulighetene for å få hjelp for vanskene i det ordinære opplæringstilbudet være sentralt. Kvaliteten på opplæringen er relevant for om eleven har rett til spesialundervisning. Det kan gjelde lærertetthet, muligheter for mindre grupper, lærerens kompetanse, praktiske metoder osv.

Skolens spesialpedagogisk team

Studier (Liland og Åsjord, 2016) viser at skoler med spesialpedagogisk team, sammenlignet med skoler uten, har færre henvisninger til PPT. Teamene er nyttige, avlastende og terskelen for å søke hjelp er lavere. Forskning viser også at det har større effekt når flere systemer jobber sammen, skole, hjem og PPT. Når man jobber med samme utfordring i forskjellige deler av samme system og med interaksjonen mellom dem er effekten av arbeidet langt større og varig enn om man bare å fokuser på eleven. Dette betyr at samarbeid hjem – skole – PPT i spesialpedagogisk team er viktig for tidlig innsats og for forebygging. I noen saker er det nyttig at helsesøster, barnevern og/eller BUP inviteres inn i møtene.

Rektor har ansvar for at skolen har spesialpedagogisk team. Teamet skal være støttespiller, rådgivende og veiledende instans for rektor og lærere som angår tilpasset opplæring, tidlig innsats og spesialundervisning. Rektor og lærere som er bekymret for en elevs utvikling og læringsutbytte kan få saken diskutert i spesialpedagogisk team. Teamet bør bestå av en fra skolens ledelse, PPT-rådgivere og ansatte med relevant og nødvendig spesialpedagogisk/pedagogisk kompetanse. Teamet gir råd og veiledning om hvilke tiltak som bør iverksettes, både på system og individnivå. Det er viktig at skolens ledelse deltar.

PPT møter jevnlig etter oppsatt plan i teamene. Plan for møter i spesialpedagogisk team avtales på oppstartsmøter ved den enkelte skole på høsten. Hver skole har sine kontaktpersoner fra PPT. Antall møter avgjøres av elevtallet ved skolen.

Forberedelse av sak til s – team

For at PPT skal kunne bidra med råd og veiledning i s – team er det viktig med informasjon om saken i forkant av møtene. Informasjon om tiltak satt i verk i forhold til kartlegging, utfordringer i læringsmiljøet, opprettholdende faktorer og hvilke positive og støttende faktorer som kan styrke læringsutbyttet for eleven er nyttig for PPT (Nordahl og Hansen, 2014) Det er utarbeidet forslag til eget skjema for melding av sak til s – team. Skjemaet kan være til hjelp for skolene for å få belyst saken og gi rektor oversikt.

Skjema skal også stimulere til forsvarlig saksgang, kartlegging av elevens lærings situasjon og bidra til systematisk jobbing på høyresiden av s-team sirkelen. Det er viktig at skolen utnytter handlingsrommet, jobber med faktorer som har innflytelse på læringsutbyttet og se etter organisatoriske/ pedagogiske tiltak skolen har for å øke læringsutbyttet for eleven (jfr. § 5-4 i opplæringsloven). Før saken drøftes i s – team vil rektor få en oversikt over hvilke overordnede tiltak som er prøvd ut både i forhold til elevens vansker og i læringsmiljøet. Rektor har det overordnede ansvaret for skolens undervisningspraksis. Skjemaet fylles ut av lærer og drøftes alltid med rektor. Skjemaet bidrar til at PPT kan forberede seg og gi bedre råd/veiledning i s-team. Kopi sendes PPT i god tid før møtet. Konklusjon, tiltak og veien videre avtales i møtet.

Drøfting skal stimulere til endret praksis. Tilpasset opplæring er et overordnet prinsipp som skal bidra til at den ordinære opplæringen i større grad ivaretar mangfoldet i elevenes evner og forutsetninger. For å kunne bedre elevenes læringsutbytte må man ha kunnskap om elevens læringsmiljø og faktorer som påvirker læringen.

Spesialpedagogisk team uten PPT: Skolene har god kompetanse på mange av utfordringene og vanskene elevene har. Teamet bør også ha møter utover oppsatte tidspunkt med PPT for å følge opp tiltak for elever med lavt læringsutbytte, spesialundervisningen ved skolen, drøfte saker og være i forkant av møter der PPT er med.

Saker for teamet:

- Innmeldte saker fra rektor og lærere med utgangspunkt i skjema.
- Drøfte hvordan skolen skal kartlegge, gjennomføre og evaluere tiltak innenfor ordinær tilpasset opplæring før henvisning til PPT.
- Veiledning og tiltak innenfor ordinær opplæring. Oversikt over kartlegging og ulike tiltak som kan prøves ut – lage **«verktøy-kasse»**.
- Vurdere om eleven har forsvarlig utbytte av det ordinære opplæringstilbudet. Kan skolen endre organisering, tilrettelegging og arbeidsmåter som gir eleven bedre utbytte av opplæringen?
- Kompetanseheving innenfor ordinær tilpasset opplæring og spesialundervisning.
- Organisering av spesialundervisning.
- Om det skal innhentes ekstern veiledning og/eller kartlegging.

Videre bør teamet følge opp:

- Vurdere og se sammenhengen mellom den sakkyndige vurderingen, enkeltvedtak og opplæringsmålene i IOP.
- Vurdere omfanget og organiseringen av spesialundervisningen: Må det foretas justeringer for at eleven skal ha et forsvarlig utbytte av opplæringen? Er behovet endret slik at det er behov for ny henvisning og ny sakkyndig vurdering.
- Vurdere om spesialundervisningen skal fortsette eller om eleven kan nyttiggjøre seg den ordinære opplæringen.

Henvisningsskjema

Høsten 2016 ble det utarbeidet nye henvisningsskjema fra PPT til skolene. Bakgrunnen for de nye skjemaene er behov for å systematisere og dokumentere tiltakene som settes inn før henvisning til PPT (jfr. § 5 – 4 og Rundskriv F-04-13). Henvisningsskjema revideres jevnlig.

Ved en eventuell sakkyndig vurdering står vurdering av tiltak som har vært satt i verk i opplærings situasjonen, elevens utbytte av opplæringen og muligheter for å få hjelp for vanskene sine innenfor det ordinære opplæringstilbudet veldig sentralt.

Kartlegging del 1 fylles tidlig ut i arbeidet på høyresiden i sirkelen og gir oversikt over tiltak.

Det er viktig at nye henvisningsskjemaer og s-team sirkelen gjøres kjent/repeteres blant lærere og at det er en refleksjon i kollegiet rundt tilpasset opplæring/ordinær opplæring/spesialundervisning. Les mer om dette i *Veileder for spesialundervisning* på udir.no.

Loverket:

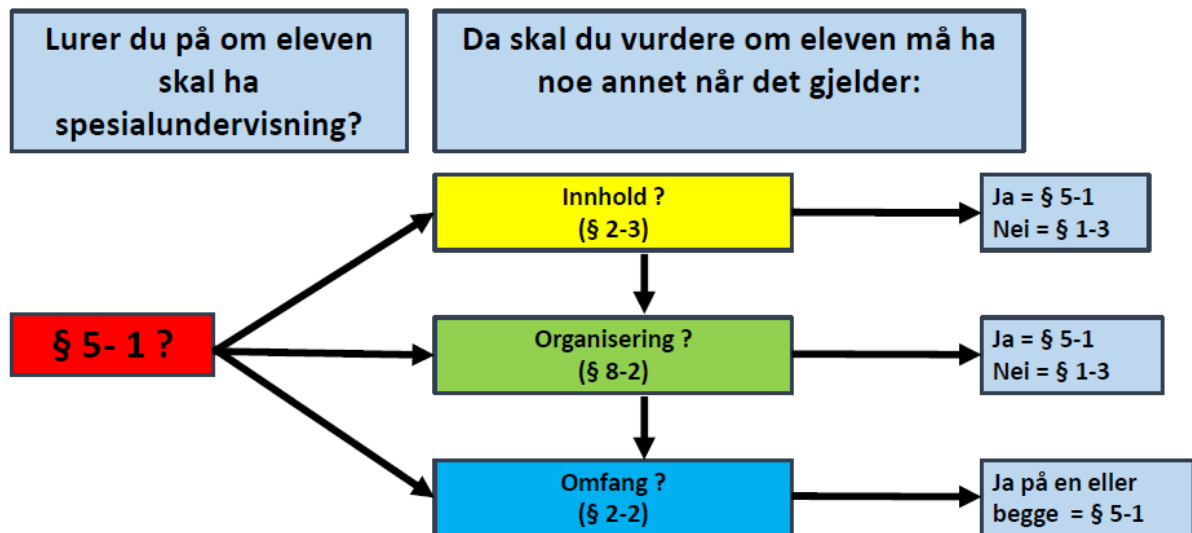
- **§ 5-4** i opplæringsloven omhandler skolens plikt til å vurdere og eventuelt prøve ut tiltak med sikte på å gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen før vedtak om spesialundervisning. **Målet er at dette vil bidra til å styrke vektleggingen av et godt tilpasset opplæringstilbud, og i den forbindelse at behovet for spesialundervisning reduseres.** Skolen må kartlegge, vurdere og eventuelt prøve ut nye tiltak på skolen innenfor rammen av ordinær opplæring. (jfr. Digital veileder på <http://www.udir.no/Regelverk/tidlig-innsats/Skole/>)
- **§1 -3** i opplæringsloven omhandler tilpasset opplæring og tidlig innsats.
- **§2-8** i opplæringsloven omhandler særskilt opplæring for elever fra språklige minoriteter.
- **§5-6** i opplæringsloven omhandler PP-tjenesten som skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering når loven krever det og at tjenesten skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov.
- **§5-1** i opplæringsloven omhandler retten til spesialundervisning.
- **§5-3** i opplæringsloven omhandler sakkyndig vurdering.
- **§5-5** i opplæringsloven omhandler elever som får spesialundervisning og utarbeidelse av individuell opplæringsplan.
- **§8-2** i opplæringsloven omhandler organisering av elever i grupper.

Henvising

Før skolen henviser en elev til PPT skal saken være drøftet med PPT i spesialpedagogisk team. Foresatte møter også. Kartlegging og dokumentasjon del 1 og pedagogisk rapport del 2 skal legges ved henvisingen i tillegg til øvrige vedlegg. Begge foreldre skriver under.

I henvisingen må det klargjøres hva som ønskes av PPT.

- Kartlegging/utredning med fagrapport: Det er viktig å forstå hva som ligger bak vanskene hos eleven. En justering og tilpasninger i den ordinære opplæringen kan bidra til bedre læringsutbytte.
- Ved sakkyndig vurdering vurderes behovet for spesialundervisning. Spesialundervisning en periode kan hjelpe elevene i det videre skoleløpet. Behov for annet innhold i opplæringen, annen organisering av opplæringstilbudet eller behov for systematisk oppfølging av tiltak som ikke lar seg gjennomføre i ordinær opplæring kan gi eleven rett til spesialundervisning etter §5-1.

Rektor kvalitetssikrer henvisingen før den sendes PPT. Er nødvendige kartlegginger, tiltak, relasjonsbygging, organisering og justeringer i den ordinære opplæring prøvd godt nok ut for å gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

Ny sakkyndig vurdering

Når den sakkyndige vurderingen utløper skal ny sakkyndig vurdering diskuteres i spesialpedagogisk team. Det vurderes om tilrettelegging og tiltak kan skje innenfor den ordinære opplæringen.

Er det åpenbart at eleven må ha ny sakkyndig vurdering brukes henvisingsskjema der en legger ved referat fra spesialpedagogisk team, IOP, årsrapport og krysser av for rehenvisning. Er det samarbeidsmøter eller ansvarsgruppemøter rundt eleven der også PPT deltar trenger ikke eleven være drøftet i spesialpedagogisk team. Da vurderes rehenvisningen i disse

møtene. Det kan være også være behov for videre utredning med bakgrunn i andre vansker. Kartlegging del 1 legges da med i henvisningen.

Der eleven får en sakkyndig vurdering med tilråding om spesialundervisning skal skoleeier fatte vedtak om spesialundervisning. Enkeltvedtaket beskriver innholdet i spesialundervisningen, omfanget, organisering og behovet for kompetanse. På bakgrunn av enkeltvedtaket skal det utarbeides individuell opplæringsplan (IOP). IOP er et arbeidsverktøy for skolen/læreren for å sikre at elevens opplæringstilbud er i samsvar med vedtaket. IOP samordnes med planen for det ordinære opplæringstilbudet.

Avslutning av sak

Saken avsluttes i sakkyndig vurdering eller i løpet av skoleåret dersom det ikke er aktivitet i saken. Det kommer da et avslutningsbrev. PPT deltar på samarbeidsmøter/ansvarsgruppemøter dersom saksbehandler har en rolle i saken og kan bidra inn i møtet.

Når saken er avsluttet fra PPT trenger ikke skolen sende kopi av IOP og årsrapporter. Disse legges ved hvis eleven rehenvises.

Evaluering

- Hver vår evalueres arbeidet i skolens spesialpedagogiske team sammen med PPT. Hvilke erfaringer har vi og hva kan endres til det bedre?
- Veileder for s-team sirkelen evalueres i teamet ved PPT hver vår, endres ved behov og ved nye innspill fra skolene.
- Oppdatert veileder sendes skolene sammen med informasjon om oppstartsmøter.
- Praksis i s – team, henvisningsskjema og veileder gjennomgås og drøftes også på oppstartsmøter.

Viktige datoer

- August/september: Oppstartsmøter ved den enkelte skole. Gjennomgang av infoskriv, rutiner m.m.
- November: Overgangsmøte med videregående skole for 1. februarsøkere.
- **1. mars:** Skolen gjennomgår sakkyndige vurderinger, kan eleven få tilfredsstillende utbytte av opplæringen i det ordinære opplæringstilbudet eller er det behov for rehenvisninger.
- **1. april:** Frist for rehenvisninger og henvisninger for neste skoleår..
- Juni: Infoskriv om oppstartsmøter sendes skolene.

Les mer om saksgangen i Veilederen for spesialundervisning fra Utdanningsdirektoratet:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/spesialundervisning/Spesialundervisning/>

Andre ressurser:

- Positivt og støttende læringsmiljø – Universitetsforlaget
- Pedagogisk analyse – Gyldendal Akademisk

